SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2189

av Martin Kinnunen m.fl. (SD)

Statligt ägande

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statligt ägande och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av statens bolagsportfölj med fokus på eventuella avyttringar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringens mål om minst 40 procent av vartdera könet i statliga bolagsstyrelser ska tas bort som hållbarhetsmål och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra att statligt ägda bolags kommunikationsarbete ska vara direkt kopplat till bolagens verksamhet eller samhällsuppdrag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör analysera de ekonomiska och juridiska konsekvenserna av en uppdelning av Postnord och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över statens finansiella mål för SJ AB och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dela upp Svenska Spels verksamhet och avyttra den del som verkar på den konkurrensutsatta spelmarknaden och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över såväl styrningen som finansieringsmodellen för Samhall och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Många viktiga svenska samhällsfunktioner bedrivs i dag i bolagsform med staten som hel- eller delägare. Sverigedemokraterna är anhängare av ett fortsatt statligt engagemang där detta fyller ett tydligt strategiskt syfte eller där verksamheten är av särskild betydelse för Sverige. I vissa fall förvaltar statliga bolag nationens naturresurser eller annan samhällsviktig verksamhet där det statliga ägandet bidrar till långsiktighet, stabilitet och nationellt inflytande. Det sammanlagda värdet på den statliga bolagsportföljen uppgår till närmare 900 miljarder kronor. Statens bolag representerar därmed betydande värden för svenska skattebetalare.

Utförsäljningar av statliga tillgångar är inte ett ideologiskt självändamål. Samtidigt finns innehav där det statliga ägandet bör kunna omprövas om det saknas tydliga samhällsintressen eller strategiska skäl. Statligt engagemang i centrala samhällsfunktioner stärker Sveriges motståndskraft vid kriser, handelsstörningar och internationella konflikter. Mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget och det ökade fokuset på totalförsvar och försörjningsberedskap har flera statligt ägda bolag fått en än större strategisk betydelse än tidigare. Politiker ska emellertid utöva sitt inflytande över statliga bolag med varsamhet. Bolagens verksamhet ska präglas av professionalism, god styrning och långsiktigt värdeskapande.

Genomlysning av den statliga bolagsportföljen samt översyn av statens bolagsstyrning

Sverigedemokraterna välkomnar att regeringen under föregående mandatperiod har stärkt fokus på långsiktigt värdeskapande, lönsamhet och aktiv ägarstyrning i de statliga bolagen. Regeringen har också fortsatt utveckla arbetet med statens ägarpolicy och redovisningen till riksdagen av bolagen med statligt ägande. Samtidigt finns behov av ytterligare reformer. Staten bör löpande pröva om nuvarande bolagsportfölj är ändamålsenligt sammansatt och om bolagens styrning är anpassad till de utmaningar Sverige står inför.

Mot denna bakgrund bör en bred genomlysning av statens bolagsportfölj genomföras. Syftet bör vara att identifiera vilka innehav som är strategiskt motiverade och vilka innehav som över tid kan vara aktuella för avyttring. Genomlysningen bör även omfatta bolagsstyrningen och säkerställa att staten som ägare har tillräcklig insyn i investeringar och beslut som kan få stor betydelse för Sveriges energiförsörjning, konkurrenskraft eller försörjningsberedskap.

Det är också viktigt att staten som ägare kan kräva samråd när investeringar eller strategiska vägval får betydande samhällsekonomiska konsekvenser. Erfarenheterna från bland annat LKAB:s och Vattenfalls omfattande investeringsplaner visar vikten av en nära dialog mellan staten och de bolag där svenska folkets tillgångar förvaltas.

Hållbarhetsmål

I styrningen av de statliga bolagen har regeringen formulerat mål om att det i varje styrelse ska vara minst 40 procent av vartdera könet. Vi menar att kompetens, erfarenhet och lämplighet ska vara de avgörande kriterierna vid tillsättning av styrelseledamöter. All form av kvotering eller särbehandling på grund av kön, etnicitet eller andra grupptillhörigheter bör undvikas. Människor ska bedömas utifrån sina individuella meriter och inte utifrån vilken grupp de tillhör. Regeringens mål om minst 40 procent av vartdera könet i statliga bolagsstyrelser bör därför tas bort som hållbarhetsmål.

Opinionsbildande verksamhet

Statliga bolags uppgift är att bedriva verksamhet inom ramen för de uppdrag och riktlinjer som riksdag och regering beslutat om. Det är därför viktigt att bolagens kommunikationsverksamhet är kopplad till uppdraget och bedrivs på ett sakligt och förtroendegivande sätt. Under senare år har det förekommit exempel där statliga bolag uppfattats ha bedrivit opinionsbildning i frågor som ligger utanför kärnuppdraget. Detta riskerar att minska förtroendet för såväl bolagen som staten som ägare. Regeringen bör därför tydliggöra att statligt ägda bolags kommunikationsarbete ska vara direkt kopplat till verksamheten eller det samhällsuppdrag som bolaget har.

Postnord AB

Postmarknaden har förändrats kraftigt sedan Postnord bildades. Antalet brev minskar år efter år samtidigt som den digitala kommunikationen tar över allt större delar av den traditionella posthanteringen. Sverige och Danmark har dessutom valt delvis olika vägar

för hur postmarknaden ska organiseras och finansieras. Utvecklingen har skapat nya utmaningar för Postnord och väcker frågor om hur bolaget bör organiseras på lång sikt.

Mot denna bakgrund anser vi att regeringen bör analysera de ekonomiska och juridiska konsekvenserna av en uppdelning av Postnord. Syftet är att säkerställa att Sverige har handlingsfrihet om de svenska och danska verksamheterna fortsätter att utvecklas i olika riktningar. En sådan översyn skulle skapa bättre underlag för framtida beslut om hur den samhällsviktiga postverksamheten bäst kan säkras samtidigt som hänsyn tas till konsumenternas behov och den fortsatta digitaliseringen av samhället.

SJ AB

SJ är ett statligt ägt bolag med uppdrag att bedriva lönsam persontrafik. Samtidigt utgör järnvägen en viktig del av Sveriges transportsystem och har stor betydelse för både arbetsmarknad, regional utveckling och klimatomställning. Det är därför viktigt att SJ har goda förutsättningar att göra långsiktiga investeringar i fordon, service och resenärsupplevelse. Sverigedemokraterna anser att regeringen bör se över om de nuvarande finansiella målen är ändamålsenligt utformade med hänsyn till bolagets långsiktiga investeringsbehov och dess särskilda roll inom svensk persontrafik.

Svenska Spel AB

Sedan omregleringen av spelmarknaden 2019 har staten både rollen som marknadsreglerare och marknadsaktör. Detta riskerar att skapa otydlighet kring statens uppdrag. Vi anser därför att Svenska Spels verksamhet bör delas upp i två separata bolag. De konkurrensutsatta spelformerna bör samlas i ett bolag medan de verksamheter som motiverar ett fortsatt statligt ägande bör samlas i ett annat. Därefter bör staten avyttra den del av verksamheten som verkar på den konkurrensutsatta marknaden. Staten ska i första hand reglera och utöva tillsyn över spelmarknaden, inte konkurrera med privata aktörer på densamma.

Samhall

Samhall fyller en viktig funktion genom att skapa arbete för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Uppdraget är betydelsefullt och bör värnas. Samtidigt har återkommande kritik riktats mot bolagets verksamhet. Bland annat har det framförts synpunkter på att ekonomiska mål i vissa fall prioriterats framför de sociala målen och att verksamheten riskerar att påverka konkurrensen på

vissa marknader negativt. Det finns därför skäl att se över såväl styrningen som finansieringsmodellen för Samhall. Syftet bör vara att säkerställa att bolaget i första hand fullgör sitt samhällsuppdrag, att skattemedel används effektivt och att konkurrensen gentemot privata företag inte snedvrids.

Martin Kinnunen (SD)

Richard Jomshof (SD) *Johnny Svedin (SD)*

Yasmine Eriksson (SD)